

ΟΜΙΛΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΑΣ

Ταχ. Θυρίδα 30265
Ταχ. Γραφείο Αθήνας 54,
100 33 ΑΘΗΝΑ / GR

τηλ. 01/7231259
fax 01/7238173

ΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ Πάλι:

Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε στο τεύχος 486 του περιοδικού **ΑΝΤΙ** της 7 Φεβρουαρίου 1992. Οι απόψεις που διατυπώνει στο κείμενο αυτό ο κ. Κώστας Ζέπος αποτέλεσαν τη βάση της εισήγησής του στην εκδήλωση του Ομίλου που έγινε στις 12 Φεβρουαρίου 1992 στην Αίθουσα της Ε.Σ.Η.Ε.Α.

Ο Κώστας Ζέπος, πρέσβης επί τιμή, του οποίου οι λόγοι παραίτησης από την θέση του μόνιμου αντιπροσώπου της Ελλάδας στον ΟΗΕ τον Αύγουστο του 1990 είναι γνωστοί (διαφωνία στον χειρισμό εθνικού θέματος), στο άρθρο αυτό που δημοσιεύει το **ΑΝΤΙ** επιχειρεί μια άλλη προσέγγιση στα εθνικά θέματα με την άσκηση μιας ευρωπαϊκής πολιτικής.

Μια ευρωπαϊκή εναλλακτική πρόταση για τα εθνικά θέματα

του πρέσβη ε.τ. Κώστα Ζέπου

Το σύνολο των εθνικών προβλημάτων που από την αρχή του αιώνα αντιμετώπισε η Ελλάδα κατά τα διαδοχικά στάδια της εθνικής της ολοκλήρωσης βρίσκονται σε μία έξαρση, σωρευτικά, στην περίοδο που διανύσαμε. Ατενίζοντας από δύση προς ανατολές παρατηρούμε ότι, με την μία ή την άλλη μορφή και σε διαφορετική ένταση, το Βορειοηπειρωτικό, το Μακεδονικό, η αναβίωση του βουλγαρικού εθνικισμού, το μουσουλμανικό σαν ιδιαίτερο μειονοτικό πρόβλημα, το Αιγαίο υπό την πολλαπλότητα των προβλημάτων που προκαλεί η Τουρκία (απειλή και οχύρωση νησιών, υφαλοκρηπίδα, έλεγχος εναερίου χώρου κ.λπ.) και το Κυπριακό, βρίσκονται ταυτόχρονα σε άμεση και κρίσιμη επικαιρότητα.

Ουδέποτε τα τελευταία 90 χρόνια βρέθηκε η Ελλάδα αντιμετώπιση τέτοιας συρροής του συνόλου των προβλημάτων της.

Η ιστορική μνήμη από την μία πλευρά και η αίσθηση της πολιτικής και οικονομικής πραγματικότητας από την άλλη προκαλούν σε μια ευαισθητοποιημένη κοινή γνώμη την ανάγκη προσδιορισμού μιας σύγχρονης εθνικής στρατηγικής. Είναι προφανές ότι με τα κριτήρια του ιστορικού παρελθόντος δεν είναι δυνατόν η χώρα να αντιμετωπίσει με επιτυχία τα εθνικά προβλήματα. Υπέρβαση από τα ιστορικά αδιέξοδα των διμερών αντιπάλων σχέσεων θα αποτελούσε η αναγωγή των στόχων της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής σε στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και η ένταξη των «εθνικών προβλημάτων» στο πεδίο της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας, ώστε να καταστούν ζητήματα συμφυτή προς τους συντελεστές της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Όμως εξωτερική πολιτική που ακολουθείται από την κυβέρνηση δεν είναι ενταγμένη στον ευρύτερο «ευρωπαϊκό ορίζοντα» και τις διαδικασίες που επιτρέπουν την αποτελε-

σματικότερη προώθηση των εθνικών συμφερόντων. Εξελίσσεται ευκαιριακά, εμπνεόμενη από πρότυπα που ίσχυσαν την εποχή των βαλκανικών πολέμων ή την περίοδο του μεσοπολέμου. Παρά τις διακηρύξεις της περι «ευρωπαϊσμού» η κυβέρνηση δεν έχει πείσει ότι ασπάζεται μια ευρωπαϊκή εναλλακτική πρόταση στα εθνικά θέματα.

Οι αντιδράσεις των κοινοτικών εταίρων με αφορμή το ζήτημα αναγνώρισης της δημοκρατίας των Σκοπίων πείθουν ότι η κυβέρνηση απέτυχε να τους καταστήσει κοινωνούς του δικαιολογημένου προβληματισμού μας από μια πραγματικά προκλητική συμπεριφορά των ηγετών της άλλοτε Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Μέχρι τις 16 Δεκεμβρίου 1991 φάνηκε ότι υιοθετούσε την ουτοπιστική ιδέα ότι μπορούσαν να διατηρηθούν δεσμοί μεταξύ των δημοκρατιών της υπό διάλυση Σ. Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας, συντασσόμενη με τους Σέρβους. Απομακρύνθη-

κε έτσι από την ευρύτερη συνισταμένη των θέσεων των κοινοτικών εταίρων της. Ακολουθώντας την πεπλανημένη αντίληψη της χρησιμότητας «αξόνων», επεδίωξε την δημιουργία αντισυμβατικών σε βάρος των Σκοπίων, καλλιεργώντας επίσης ψευδαισθήσεις όσον αφορά την χρησιμότητα του άξονα Αθηνών - Σόφιας. Διαφοροποιήθηκε από τους λοιπούς 11 εταίρους όταν εφαρμόστηκαν επιλεκτικά κυρώσεις σε βάρος της Σερβίας και του Μαυροβουνίου. Επίσης δεν φάνηκε να κατανοεί τον χαρακτήρα του γερμανικού ενδιαφέροντος υπέρ της Σλοβενίας και Κροατίας, μέχρις ότου αναγκάστηκε, κάνοντας στροφή 180 μοιρών, να ευθυγραμμιστεί με τους «12», τασσόμενη υπέρ της διάσπασης της Γιουγκοσλαβίας.

Το «Μακεδονικό» σαν πρόβλημα που προκλητικά έθετε το Βελιγράδι επί 40 χρόνια στα διεθνή φόρα, ήταν γνωστό στους Ευρωπαίους και προσφερόταν εξ υπαρχής σαν πιο αποτελεσματική βάση υποστήριξης των ελληνικών απόψεων. Αντί να δοθεί η έμφαση στην ονομασία, αποτελεσματικότερο να προβληθεί ότι η Ελλάδα, κράτος - μέλος της ΕΟΚ απαιτεί από τους εταίρους της να αποκλείσουν το ενδεχόμενο ευθύς μετά την τυχόν αναγνώριση κάποιας ανεξάρτητης «Μακεδονίας των Σκοπίων» να εγερθεί από αυτήν τον ανύπαρκτο ζήτημα μακεδονικής μειονότητας. Λάθη τακτικής και η μερική αποστασιοποίηση της χώρας μας από την συνισταμένη των κοινοτικών θέσεων καθιστούν δύσκολη τώρα την επιβολή από τους εταίρους των τριών όρων που τέθηκαν την ύστατη στιγμή στο Συμβούλιο Υπουργών του Δεκεμβρίου.

Η ΕΟΚ, η Ευρωπαϊκή Ένωση και αργότερα η ΔΕΕ, ενώ προσφέρουν αναμφισβήτητης αξίας πολιτικά ερείσματα στην χώρα μας, σαν ένα ολοκληρωμένο σύστημα συλλογικής συνεργασίας και μελλοντικά, ασφάλειας, δεν προσφέρουν αυτόματα πολιτική ή αμυντική κάλυψη, εάν δεν έχει προηγηθεί μια βαθύτερη πολιτική σύγκλιση και εναρμόνιση σε κοινούς στόχους. Στην περίπτωση της Ελλάδας —που διά στόματος του πρωθυπουργού της δηλώνει ότι η Ευρώπη δεν είναι «ώριμη» να αντιμετωπίσει την Γιουγκοσλαβική κρίση— οι προϋποθέσεις σύγκλισης και εναρμόνισης με τους εταίρους της δεν έχουν πληρωθεί επαρκώς.

Ερωτάται κατά πόσον η Ελλάδα διεκδικεί «ειδικό ρόλο στα Βαλκάνια» σύμφωνα με αμερικανικές διακηρύξεις που από πέρσι επαναλαμβάνονται και το περιεχόμενο των οποίων παραμένει αδιευκρίνιστο. Αντίθετα, για όσους με ειλικρίνεια και μετά «λόγου γνώσεως» έχουν προβεί στην ευρωπαϊκή επιλογή η διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής ισοδυναμεί: α) με εκμετάλλευση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνεργασίας για αποτε-

λεσματικότερη προώθηση των εθνικών συμφερόντων και β) με προσήλωση στις αρχές της ΔΑΣΕ. Υπό το πρίσμα αυτό:

α. Ανεξάρτητα από εθνικές συμπάθειες ή προτιμήσεις, εφ' όσον η Σλοβενία και η Κροατία διάλεξαν τον δρόμο της απόσχισης, που άλλωστε και το Γιουγκοσλαβικό Σύνταγμα προέβλεπε, δεν έπρεπε να αποκρούεται η εκδήλωση ενδιαφέροντος της Γερμανίας υπέρ των δημοκρατιών αυτών, που οδήγησε και την Κοινότητα προς την ίδια κατεύθυνση. Τηρουμένων των αναλογιών, όμοια τακτική υποτίθεται ακολουθεί και η Ελλάδα, επιδιώκοντας να κινητοποιήσει το ενεργό ενδιαφέρον της Κοινότητας στο Κυπριακό.

β. Η διαφοροποίηση της Ελλάδας προκάλεσε αντιδράσεις μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διάσκεψης της Χάγης. Η Επιτροπή Διαιτησίας του κ. Μπάτιντερ που είναι υπεύθυνη για την απαράδεκτη γνωμάτευση σχετικά με την ανεξαρτησία των Σκοπίων υπάγεται τυπικά όχι στους «12», αλλά στον λόρδο Κάρριγκτον, από τον οποίο δεν αποκλείεται να υποκινηθήκε η αποστολή προειδοποιητικού, όσο και απαράδεκτου μηνύματος προς την Ελλάδα, όμοιο με εκείνο που απηύθυνε ο Ντελόρ, πρόεδρος της Κομισιόν λίγες εβδομάδες νωρίτερα.

γ. Η αναφορά στο νέο Σύνταγμα των Σκοπίων σε παλαιές διακηρύξεις για την μείζονα Μακεδονία, όπως και οι συνεχιζόμενες προπαγανδιστικές εκδηλώσεις, σε συνδυασμό με την έγερση ανύπαρκτου μειονοτικού θέματος, έπρεπε πιο έγκαιρα να καταγγελλθούν στην Κοινότητα. Η Κυβέρνηση ευθύνεται για βραδύτητα αφού μόνο χάρη στα συμπληρωματικά χρονικά περιθώρια που της δόθηκαν μπορεί τώρα, μέχρι τις 17 Φεβρουαρίου να αναπτύξει ολοκληρωμένα τις ελληνικές απόψεις. Χάθηκε έτσι πολύτιμος χρόνος από τα μέσα του 1991 να κερδίσει η Ελλάδα την κατανόηση και αβίαστη αλληλεγγύη των εταίρων της σε εθνικά θέματα.

δ. Οι κοινοτικοί εταίροι αγνοούν, ή παραβλέπουν τα ελληνικά συμφέροντα και τις ευαισθησίες του τόπου αυτού αναφορικά με την Βόρειο Ήπειρο. Το πρόβλημα αγνοείται, διότι η Ελλάδα ακολούθησε αντιφατική πολιτική, αντί να ταχθεί υπεύθυνα και αποτελεσματικά υπέρ της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των περιοχών της νότιας Αλβανίας, όπου διαβιούν Έλληνες, διακηρύσσοντας την προσήλωσή της στις αρχές της ΔΑΣΕ.

ε. «Ειδικό ρόλο στα Βαλκάνια» η Ελλάδα μόνη αποκλείεται να διαδραματίσει, όχι μόνο γιατί στερείται επαρκών οικονομικών μέσων, αλλά και διότι όμοιο ρόλο μπορεί άνετα να αναλάβει οιοσδήποτε κοινοτικός εταίρος. Το πολιτικό και οικονομικό κύρος της ΕΟΚ μας επιτρέπει να παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις στην Αλβανία και Γιουγκοσλαβία από μία νέα στάθμη συγκριτικής υπεροχής. Στόχος ανέφικτος όσο απουσιάζει το ευρωπαϊκό όραμα από τις εθνικές προοπτικές.